

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 5 czerwca 2025 r.

Pozycja 56

POSTANOWIENIE

z dnia 21 maja 2025 r.

Sygn. akt SK 107/23

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca
Bartłomiej Sochański
Bogdan Święczkowski
Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 maja 2025 r., skargi konstytucyjnej M.L. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 15z¹ ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.) w zakresie, w jakim „przewiduje w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie 6 miesięcy po ich odwołaniu, brak biegu przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe”,
- 2) art. 15z¹ ust. 6 ustawy powołanej w punkcie 1, „w brzmieniu obowiązującym od dnia wprowadzenia niniejszego przepisu Ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 568), która weszła w życie z dniem 31 marca 2020 r., do dnia jego uchylenia z dniem 16 maja 2020 r. na mocy Ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 875, z późn. zm.)”, w zakresie, w jakim „przewidywał w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, brak biegu przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa, przestępstwa i wykroczenia skarbowe oraz w sprawach o wykroczenie; modyfikując tym samym normę wyrażoną w art. 103 § 1 Kodeksu Karnego, zakazującą wykonania kary po upływie terminu przedawnienia jej wykonania, poprzez wprowadzenie regulacji powodującej w przypadku okoliczności wywołujących spoczywanie terminu przedawnienia brak biegu przez okres występowania tych okoliczności, po ustaniu których termin przedawnienia biegnie dalej,

- a okresu spoczywania nie wlicza się do czasu decydującego o przedawnieniu”,
– z art. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 22 grudnia 2022 r. M.L. (dalej: skarżący) wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 15z¹ ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.; dalej: ustawa marcowa) w zakresie, w jakim „przewiduje w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie 6 miesięcy po ich odwołaniu, brak biegu przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe” oraz art. 15z² ust. 6 ustawy marcowej, „w brzmieniu obowiązującym od dnia wprowadzenia niniejszego przepisu Ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 568), która weszła w życie z dniem 31 marca 2020 r., do dnia jego uchylenia z dniem 16 maja 2020 r. na mocy Ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 875, z późn. zm.)”, w zakresie, w jakim „przewidywał w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, brak biegu przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa, przestępstwa i wykroczenia skarbowe oraz w sprawach o wykroczenie; modyfikując tym samym normę wyrażoną w art. 103 § 1 Kodeksu Karnego, zakazującą wykonania kary po upływie terminu przedawnienia jej wykonania, poprzez wprowadzenie regulacji powodującej w przypadku okoliczności wywołujących spoczywanie terminu przedawnienia brak biegu przez okres występowania tych okoliczności, po ustaniu których termin przedawnienia biegnie dalej, a okresu spoczywania nie wlicza się do czasu decydującego o przedawnieniu”, z art. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego: Wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z listopada 2005 r. skarżący został skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności.

Postanowieniem Sądu Rejonowego G. z marca 2014 r. wykonanie kary zostało warunkowo zawieszane na okres 5 lat próby.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z czerwca 2016 r. zarządzono wykonanie kary orzeczonej wyrokiem z 2014 r. Sąd Rejonowy w G. postanowieniem z września 2016 r. wstrzymał wykonanie kary do czasu ukończenia postępowania o ułaskawienie, wszczętego na wniosek obrońcy.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z października 2016 r. postępowanie z wniosku o odroczenie wykonania kary 2 lat pozbawienia wolności zostało zawieszone z uwagi na wstrzymanie wykonania kary przez Sąd Rejonowy w G.

W związku z negatywnym zaopiniowaniem próśby o ułaskawienie, postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z maja 2021 r. podjęto postępowanie z wniosku o odroczenie wykonania kary 2 lat pozbawienia wolności.

We wrześniu 2021 r. został złożony przez obrońcę skarżącego wniosek o umorzenie postępowania wykonawczego z powodu przedawnienia wykonania kary. Postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z września 2021 r. wstrzymano wykonanie kary 2 lat pozbawienia wolności do czasu rozpoznania wniosków obrońcy o odroczenie wykonania kary i umorzenie postępowania wykonawczego z uwagi na przedawnienie.

Sąd Rejonowy w P.:

- postanowieniem z listopada 2021 r. uchylił postanowienie z września 2021 r. w przedmiocie wstrzymania wykonania kary pozbawienia wolności;
- postanowieniem z marca 2022 r. nie uwzględnił wniosku o wstrzymanie wykonania kary, uzasadnionego stanem zdrowia skarżącego;
- postanowieniem z 15 grudnia 2022 r. nie uwzględnił wniosku obrońcy o umorzenie postępowania wykonawczego. Podtrzymał stanowisko wyrażone w postanowieniu z listopada 2021 r.

Powyższe postanowienie z 15 grudnia 2022 r. Sądu Rejonowego w P. wskazane zostało przez skarżącego jako ostateczne orzeczenie wydane w sprawie objętej wniesioną skargą w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

1.2. Zdaniem skarżącego art. 15zzr ust. 6 oraz art. 15zzr¹ ustawy marcowej naruszyły konstytucyjną zasadę ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa, a także konstytucyjne prawo do sądu.

Zdaniem skarżącego, kwestionowane przepisy, przewidujące zawieszenie biegu przedawnienia karalności, uzależnione od decyzji Ministra Zdrowia, wprowadzają stan niepewności prawnej i destabilizują porządek prawny. Tego typu regulacje naruszają zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Jego zdaniem, brak obiektywnych kryteriów określających początek i koniec stanu zagrożenia epidemicznego lub epidemii stwarza ryzyko arbitralności i subiektywności decyzji organów administracyjnych. Skarżący zwrócił uwagę na naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego, w tym prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie i bez nieuzasadnionej zwłoki. Podniósł także, że przepisy te wprowadzone w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 w sposób nieproporcjonalny ingerują w standardy procesu karnego, w szczególności przez zniesienie maksymalnych ram czasowych postępowania. Wskazał także na negatywne konsekwencje przedłużenia postępowań karnych zarówno dla oskarżonych, jak i pokrzywdzonych, powołując się na stanowisko wyrażone przez Rzecznika Praw Obywatelskich, który wskazywał na konieczność zachowania równowagi między różnymi interesami stron postępowania. Zdaniem skarżącego, wprowadzone przepisy w sposób nieproporcjonalny zmieniają instytucję przedawnienia karalności, naruszając zasadę proporcjonalności, pewności prawa oraz określoności przepisów prawnych, wynikającą z zasady prawidłowej legislacji. Uznał, że ustawodawca, uzasadniając wprowadzenie tych przepisów ochroną interesu pokrzywdzonych, nie uwzględnił odpowiednio zasady proporcjonalności w wąskim znaczeniu, co sprawia, że regulacje te wykraczają poza granice konieczności w demokratycznym państwie prawnym.

2. W piśmie z 3 stycznia 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o stwierdzenie, że art. 15zzr ust. 6 ustawy marcowej jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. Ponadto, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, postępowanie winno skutkować umorzeniem na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, w zakresie dotyczącym art. 15zzr¹ ustawy marcowej. Wskazując na brak przedmiotu rozstrzygnięcia i tym samym niedopuszczalność wydania orzeczenia, podkreślił, że 21 grudnia 2023 r. opublikowano w Dzienniku Ustaw pod poz. 2740 wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 grudnia 2023 r. o sygn. P 12/22 (OTK ZU A/2023, poz. 101) stwierdzający, że art. 15zzr¹ ust. 1 ustawy marcowej jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

3. Pomimo skutecznego zawiadomienia o obowiązku zajęcia stanowiska Sejm Rzeczypospolitej Polskiej i Prokurator Generalny nie przedstawili stanowiska w sprawie.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz dookreślone w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji „[k]ażdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji”.

2. Do zasadniczych przesłanek dopuszczalności wystąpienia ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem tych przepisów określonego aktu normatywnego, które wykazują tzw. podwójną kwalifikację, tzn. są podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego i jednocześnie prowadzą do naruszenia jego konstytucyjnych wolności i praw wskazanych w skardze konstytucyjnej (por. postanowienia TK z: 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101; 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU A/2020, poz. 44). Przesądza to o konieczności istnienia merytorycznego związku pomiędzy treścią zakwestionowanego przepisu a podjętym na jego podstawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu przepisowi naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Regulacja prawna stanowiąca przedmiot skargi konstytucyjnej musi więc w ten sposób determinować w sensie normatywnym treść wydanego orzeczenia, że prowadzi to do wskazanego w skardze naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych przysługujących skarżącemu. Innymi słowy, przesłanką rozpoznania skargi konstytucyjnej nie może być wskazanie dowolnego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, lecz musi to być taki przepis, który w konkretnej sprawie wnoszącego skargę stanowił podstawę prawną ostatecznego rozstrzygnięcia naruszającego przysługujące mu konstytucyjne prawa lub wolności (por. postanowienie z 12 maja 2021 r., sygn. SK 114/20, OTK ZU A/2021, poz. 26).

3. W niniejszej sprawie zakwestionowano konstytucyjność art. 15zzr¹ oraz art. 15zzr ust. 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.; obecnie: Dz. U.

z 2024 r. poz. 340; dalej: ustawa marcowa), a jako wzorce kontroli skarżący powołał art. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Artykuł 15zrr ust. 6 ustawy marcowej został dodany 31 marca 2020 r. przez art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568) i stanowił, że w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 nie biegnie przedawnienie karalności czynu oraz przedawnienie wykonania kary w sprawach o przestępstwa, przestępstwa i wykroczenia skarbowe oraz w sprawach o wykroczenia.

Artykuł 15zrr ustawy marcowej został uchylony 16 maja 2020 r. przez art. 46 pkt 20 w związku z art. 76 *in principio* ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875, ze zm.).

Artykuł 15zrr¹ został dodany do ustawy marcowej 22 czerwca 2021 r. przez art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1023) i stanowił, co następuje:

„1. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie 6 miesięcy po ich odwołaniu nie biegnie przedawnienie karalności czynu oraz przedawnienie wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe.

2. Okresy, o których mowa w ust. 1, liczy się od dnia 14 marca 2020 r. – w przypadku stanu zagrożenia epidemicznego, oraz od dnia 20 marca 2020 r. – w przypadku stanu epidemii”.

Na mocy art. 28 pkt 1 w związku z art. 40 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1860; dalej: ustawa lipcowa) art. 15zrr¹ ustawy macowej został uchylony 1 października 2023 r. Jednocześnie w art. 39 ustawy lipcowej zawarto następujące regulacje przejściowe:

„1. Terminy przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, których bieg zgodnie z art. 15zrr¹ ustawy zmienianej w art. 28 [ustawy marcowej] nie rozpoczął się, rozpoczynają bieg z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w zakresie odnoszącym się do art. 28 pkt 1 [ustawy lipcowej].

2. Terminy przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, których bieg uległ zawieszeniu na podstawie art. 15zrr¹ ustawy zmienianej w art. 28 [ustawy marcowej], bieżą dalej z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w zakresie odnoszącym się do art. 28 pkt 1 [ustawy lipcowej]”.

Mając na uwadze powyższe, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż pomimo utraty mocy obowiązującej przez przepisy brak jest podstaw do przyjęcia, że okoliczność ta wyłącza dopuszczalność wydania orzeczenia w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną.

4. Analiza formalna skargi przeprowadzona przez Trybunał wykazała natomiast, że art. 15zrr ust. 6 ustawy marcowej nie mógł stanowić podstawy prawnej wydania przez Sąd Rejonowy P. postanowienia z 15 grudnia 2022 r., wskazanego jako rozstrzygnięcie naruszające prawa i wolności skarżącego. Orzeczenie to nie mogło zostać wydane na podstawie art. 15zrr ust. 6 ustawy marcowej, gdyż przepis ten został uchylony już 16 maja 2020 r. Zaskarżony przepis z tego samego powodu nie stanowił również podstawy prawnej postanowienia z listopada 2021 r. uchylającego postanowienie z września 2021 r. w przedmiocie

wstrzymania wykonania kary pozbawienia wolności oraz nieuwzględniającego wniosku o umorzenie postępowania wykonawczego z uwagi na przedawnienie.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że źródłem problemu konstytucyjnego zaistniałego na tle sprawy skarżącego jest treść art. 15z¹ ust. 1 ustawy marcowej, dodanego 22 czerwca 2021 r. do ustawy. Art. 15z¹ ustawy marcowej zawierał dwie regulacje: w ustępie 1 – w przedmiocie zawieszenia biegu przedawnienia karalności i w ustępie 2 – w przedmiocie obliczania wskazanych okresów. Skarżący natomiast wykazuje naruszenie praw i obowiązków przez przepis w zakresie, w jakim „przewiduje w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie 6 miesięcy po ich odwołaniu, brak biegu przedawnienia karalności czynu oraz przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe”. Zarzuty skarżącego należy powiązać wyłącznie z art. 15z¹ ust. 1 ustawy marcowej, a w pozostałym zakresie postępowanie podlegało umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

5. Trybunał wskazał, że art. 15z¹ ust. 1 ustawy marcowej, w jakim dotyczyło sytuacji prawnej skarżącego, został już uznany za niezgodny z art. 2 Konstytucji w wyroku z 12 grudnia 2023 r., sygn. P 12/22 (OTK ZU A/2023, poz. 101).

W konsekwencji w postępowaniu wystąpiła negatywna przesłanka orzekania *ne bis in idem*, co oznacza konieczność jego umorzenia w tej części ze względu na zbędność wydania wyroku.

6. Skarga konstytucyjna inicjująca postępowanie w niniejszej sprawie nie spełniała w odniesieniu do art. 15z¹ ust. 6 ustawy marcowej wymogów warunkujących jej merytoryczne rozpoznanie, a w zakresie art. 15z¹ ust. 1 ustawy marcowej wystąpiła negatywna przesłanka orzekania *ne bis in idem*. Pociągnęło to za sobą konieczność umorzenia postępowania w całości na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK ze względu na niedopuszczalność i zbędność wydania wyroku.

7. Ponadto, Trybunał Konstytucyjny zauważył, że wyrok TK o sygn. P 12/22, usunął z systemu prawnego skutek, jaki wywierał art. 15z¹ ust. 1 ustawy marcowej. Oznacza to, iż norma prawna zawarta w tym przepisie jako niezgodna z Konstytucją nie oddziaływała, co w sprawach zakończonych, w których zastosowano badany przepis, otwiera zainteresowanym podmiotom drogę do wznowienia postępowania na zasadzie art. 190 ust. 4 Konstytucji, a w sprawach będących w toku powoduje jego pominięcie przy orzekaniu i stosowanie przepisów ogólnych w zakresie biegu przedawnienia.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.